

6-8.

3. Гавриш Н. Розвиток мовлення та навчання дошкільнят рідної мови: мета і завдання // Дошкільнє виховання. – 2003. – № 7. – С. 12-14.
4. Закон України „Про дошкільну освіту”. – К.: Ред. журналу „Дошкільнє виховання”, 2001. – С. 4-33.
5. Крижанівська Р. Навчання індивідуальне, зорієнтоване на особистість // Дошкільнє виховання. – 1995. – №1. – С.12-13.
6. Крутій К.Л. Навчання дітей української мови: теорія і практика. – Запоріжжя: ТОВ „ЛПКС” ЛТД, 2000. – 116 с.
7. Крутій К.Л. Методика проведення індивідуальних занять з мовленнєвопасивними дітьми дошкільного віку. – Запоріжжя: ТОВ „ЛПКС” ЛТД, 2003. – 302 с.
8. Крутій К.Л. Планування освітньої роботи з дітьми дошкільного віку. – Запоріжжя: ТОВ „ЛПКС” ЛТД, 1999. – 48 с.
9. Кузьменко В. Індивідуалізація виховання і навчання // Дошкільнє виховання. – 2000. – № 10. – С. 5-7.
10. Кузьменко В. Індивідуальність в освітньому процесі дошкільного навчального закладу. Концептуальні принципи та умови їх реалізації // Дошкільнє виховання. – 2005. – № 8. – С. 5-7.
11. Ладивір С. Індивідуалізація виховання дитини в умовах дитячого садка // Дитячий садок. – 2004. – № 16 (256). – С. 7.
12. Лебедева Н. Псковский педагогический институт: новые аспекты в подготовке специалиста дошкольного бразования / Н. Лебедева, Т. Кабинетская // Дошкольное воспитание. – 2003. – № 6. – С. 118-120.

Анотація

К.Л.Крутий, Л.В.Зданевич

Особенности организации разных типов речевых индивидуальных занятий с детьми дошкольного возраста

В статье поданы ключевые термины дидактики обучения речи детей дошкольного возраста. Разграничены дискуссионные понятия относительно возможности применения в учебном процессе индивидуальных занятий с дошкольниками.

Ключевые слова: индивидуальность, индивидуализация, индивидуальное занятие, дети дошкольного возраста.

Summary

K.L.Krutii, L.V.Zdanevych

The Peculiarities of Organization of Different Types of the Individual Speech Lessons With the Children of Pre-School Age

The key terms of didactics of teaching speech of the children of pre-school age are given in the article. Debatable notions as for possibilities of usage of individual lessons in the educational process with the children of pre-school age are delimited.

Key words: individuality, individualization, individual lesson, children of pre-school age.

Дата надходження статті

„14” червня 2007 р.

УДК 371.134:34

Ю.М.КУЗЬ,
офіцер
(м.Хмельницький)

ПРАВОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЯК БАГАТОГРАННИЙ ПРОЦЕС

В статті розглядаються актуальні питання правової підготовки майбутніх офіцерів. Визначено складові даного процесу, їх вплив на формування правосвідомості майбутніх офіцерів. Описано роль природного та позитивного права при викладанні курсів правознавчого характеру.

Ключові слова: підготовка, правове виховання, правосвідомість, майбутні офіцери.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті наголошує на необхідності вдосконалення якості підготовки майбутніх офіцерів, а також підвищення рівня їх професіоналізму і компетентності. Сьогоднішній статус освіти в українському суспільстві є результатом історичного розвитку навчання і виховання в Україні, де надзвичайно велика увага приділяється правовій підготовці.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Правовій освіті та вихованню сучасної студентської молоді присвячені дослідження наступних науковців:

В.Головченко, Г.Давидова, І.Дарманської, Г.Полозової, М.Фіцули та ін. Питаннями формування моральної культури курсантів-прикордонників, їх військово-патріотичною підготовкою, теоретико-методичними засадами морального виховання майбутніх офіцерів, а також їх підготовкою займаються такі науковці як І.Грязнов, С.Крук, О.Косаревська, О.Діденко, А.Галімов, В.Полук та інші.

Формулювання цілей статті... Метою статті є дослідження питань правової підготовки військовослужбовців, а також визначення складових чинників даного процесу і факторів впливу на її зміст.

Виклад основного матеріалу... Якщо розглядати право як філософську категорію, ми не можемо не наголосити на співвідношенні природного та позитивного права. Це обумовлено тим, що саме вони є основою в професійній правовій підготовці майбутніх офіцерів.

„Природне право – це надане людині право, що виражає об'єктивні цінності й потреби людського буття (справедливість, рівність, істинність, розумність, свободу, гідність людського існування), є єдиним та безумовним першоджерелом правового змісту, абсолютним критерієм усіх людських настанов, у тому числі позитивного права, держави і правових інститутів” [3, 47].

Позитивне право – це сукупність норм, правил поведінки, функцій, властивостей та положень, які прийняті на офіційному загальнодержавному рівні, розповсюджуються в обов'язковому порядку на всіх громадян і становить таке юридичне явище, як нормативне утворення.

Філософи, юристи, науковці в різні часи ставили під сумнів існування як природного так і позитивного права, при цьому віддаючи перевагу тому чи іншому.

Наприклад, відомий філософ Гегель писав: „Те, що є право в собі, покладене в його об'єктивному наявному бутті, тобто визначене для свідомості думкою й відоме, як те, що і визнане правом, як закон; і через це визначення право є взагалі позитивне право” [1, 247].

На відміну від Гегеля, німецький юрист Г.Радбрух, який здійснив внесок в формування неокантіанської філософії права, віддавав перевагу природному праву.

Г.Радбрух в своїй праці „Оновлення права” зазначав, що: „Юридична наука має знову згадати про тисячолітню мудрість стародавнього світу, християнського середньовіччя, епохи Просвітництва про те, що є право, аніж закон – природне право, абсолютне право, розумне право, надзаконне право, відповідно до якого неправдо залишається неправдою, навіть якщо його відлити у формі закону” [3, 42]. Тобто даний філософ віддавав перевагу природно-правовій теорії існування права.

На людину, особу, громадянина розповсюджуються норми як природного, так і позитивного права, які взаємопов'язані та існують в державі, перебуваючи в тісному зв'язку. Це пояснюється наявністю як природжених (невід'ємних), так і набутих „санкціонованих в залежності від різних обставин” прав.

Російський філософ С.Франк, який займався питаннями філософсько-правового характеру, писав: „Право і закон – не те саме; неможливо погодитись з вихідною тезою міркувань позитивістів, згідно з якою все право є утворенням державної влади, породжується нею, або ж, щонайменше, запозичує свою юридичну силу з її санкції, і, навпаки, можна стверджувати, що лише найменш стійку і відносно несуттєву частину права закріплено та визначено державною владою. Сутність і основу права складають норми відносин між людьми, які спираються на загальну правосвідомість і є обов'язковими, незалежно від того, чи внесено їх до збірника узаконень, чи ні. Лише вузькі фахівці – юристи можуть за юридичними нормами пропустити право; лише вони можуть забути, що підвалину правового життя складають не ті складні та заплутані юридичні формули, з якими вони мають справу і які регулюють лише суперечливу частину права, що не закріплена в загальній свідомості та нерідко навіть недоступна, а ті нечисленні ясні й прості правові принципи, що відомі всім і зумовлюють безпосередній звичай відносин між людьми. Що рабство не припустимо, що не можна вбивати і грабувати – невже ці норми зумовлюються лише статтями закону і можуть бути ними скасовані? Зрозуміла річ, вони міцніші від будь-якого закону та будь-якого державного устрою, вони вкорінені в душах людей, складають моральні, але юридично обов'язкові принципи, прищеплені людям усім їхнім вихованням, панівним у суспільстві взірцем думки і чуття. Ці принципи ніякий закон не в змозі скасувати, і вони складають те стійке правове середовище, яке оточує всяку законодавчу дію, і ставить свавілля стійку перепону” [4, 9].

Розглядаючи буття права і його вплив на суб'єкти та інститути, можна визначити багатогранність цього явища праворозумінням та правовими підходами. Таким чином право є сукупністю норм і правил поведінки, які носять як природний, так і позитивний характер. В свою чергу правова підготовка, в тому числі військовослужбовців – це сукупність знань, умінь та навичок, які отримують майбутні фахівці у відповідному навчальному закладі, що формуються завдяки існуючих в державі нормативно-правових актів і правил поведінки, створених раніше, що дійшли до нашого часу.

Перебуваючи в суспільстві, люди стають взаємовідповідальними, при цьому вони повинні дотримуватись певних правил поведінки. Дані правила за своєю суттю є різними, залежать від багатьох чинників і мають бути засвоєними громадянами. Важливу роль в даному процесі відіграють вищі військові навчальні заклади, де курсанти розглядають право як систему законів і підзаконних нормативно-правових актів, а також певну можливість для діяльності.

Під час навчально-виховного процесу необхідно звертати увагу на співвідношення моралі і права, наголошуючи на обов'язкових правилах поведінки і правилах, які складають внутрішню систему цінностей і переконань людини.

Проблема правової підготовки молоді особливо гостро стоїть в Україні, оскільки молоді люди є суб'єктами, від яких залежить майбутнє держави. Складовою цієї підготовки є правове виховання, що ґрунтується в більшій мірі на нормах природного права. Сутність виховання, в тому числі правового, полягає не тільки в урегулюванні дій (бездіяльності) курсанта, його вчинків, а також формуванні свідомості та мислення.

Для забезпечення ефективної правової підготовки курсантів необхідно застосовувати як на рівні сім'ї, так і на рівні країни, навчального закладу наступні принципи: державності, ідейності, індивідуальності, патріотизму, а також правові засади, які мають бути спрямованими на виховання самостійності, контрольованості, свідомості та підсвідомості, мобільності, етичності тощо. При цьому важливо приділяти увагу теоретичній і практичній обізнаності в правових питаннях курсантів, забезпеченню правової захищеності формуванню морального правового світогляду, вихованню почуття правослухняності, задоволення змістом свого буття.

У правовій підготовці курсантів доцільно також звертати увагу на становлення зв'язку між правовими нормами і правовими процесами чи випадками. Даний напрям роботи повинен спланувати викладач вищого військового навчального закладу, позаяк саме правове виховання бере початок з цієї взаємодії.

Навчально-правовий процес у вищому військовому закладі здійснюється завдяки лекційній і семінарській формі. В більшості випадків він зводиться до вивчення нормативно-правових актів (законів і підзаконних документів), являє собою традиційну форму навчання. Але, зважаючи на важливість правової підготовки курсантів, ми хочемо наголосити на складності її втілення в життя. Це пояснюється тим, що майбутні фахівці мають не тільки володіти „сухим” законодавчим змістом документів, а й свідомо розуміти його. Адже метою правової підготовки є пізнання права, соціальних явищ, а також пізнання відносної і абсолютної істини в цьому праві.

Розглядаючи проблеми правової підготовки курсантів, ми хотіли би звернути увагу на ті елементи, без яких вона не може реалізовуватись в повному об'ємі. До них ми відносимо:

1. Завдання правової підготовки, тобто комплекс соціально-педагогічних факторів, які впливають з мети і функції освіти, в тому числі військової, які спрямовуються на реалізацію державної освітньої політики, всебічний розвиток особистості, на виховання морально-правових якостей курсантів і формування свідомих громадян України, які беруть активну участь як в житті держави в цілому, так і її окремих соціальних утворень.

2. Місце предмета в навчальному плані, тобто визначення дисциплін правової спрямованості з виділенням аудиторних годин, враховуючи лекційні та семінарські заняття.

3. Зміст правової підготовки, тобто сукупність (система) знань, умінь і навичок, завдяки яким відбувається розвиток здібностей курсантів, формування правового та морально-правового світогляду, відповідної належної поведінки, а також здійснюється підготовка молодих спеціалістів до активного життя в соціумі.

4. Принципи правової підготовки, тобто основоположні ідеї та ціннісні основи, які відображають закономірності навчально-виховного процесу, є регулятором у діяльності як курсанта, так і викладача (вихователя) військового навчального закладу, а також базуються на загальноприйнятих освітянських принципах рівності, гуманізму, демократизму, пріоритетності загальнолюдських духовних цінностей, прогностичності, гнучкості, єдності, безперервності, різноманітності, незалежності тощо.

5. Умови правової підготовки, тобто систематичне і планове використання різноманітних видів роботи відповідно до освітнього рівня навчання та індивідуальних особливостей курсантів; навчально-методичне забезпечення дисциплін правової спрямованості, узгодженість змісту самостійної роботи з навчальним матеріалом, що розглядається на лекційних і семінарських заняттях, реалізація у навчально-виховному процесі міждисциплінарних зв'язків дисциплін юридично-правового характеру між собою і іншими предметами, які містяться в навчальному плані підготовки курсантів.

6. Форми організації навчання, тобто узгоджена діяльність викладача (вихователя) вищого військового навчального закладу з курсантами, що носить груповий, індивідуальний або масовий характер і здійснюється відповідно до встановленого порядку або режиму.

7. Методи правової підготовки, тобто способи досягнення навчальної мети, які реалізуються через спільну взаємообумовлену діяльність викладача (вихователя) вищого навчального закладу і забезпечують засвоєння змісту правової освіти (вербальні, невербальні, інформаційні, наукові, дослідницькі, репродуктивні, проблемного викладу тощо).

8. Підходи до правової підготовки, тобто сукупність видів роботи викладача (вихователя) вищого військового навчального закладу з курсантами, що носять особистий, індивідуальний, аксеологічний, контекстний, культурологічний, професійний характер тощо.

Всі визначені нами складові правової підготовки майбутніх офіцерів формують зміст їх моральної освіти, і завдяки ним визначається готовність курсанта до здійснення професійної діяльності.

Але ця система буде більш досконалою, якщо під час навчально-виховного процесу ми будемо звертати увагу не тільки на норми позитивного, а й природного права, завдяки яким у майбутніх фахівців-військовослужбовців формується:

- Правова свідомість, тобто вид (форми) суспільної свідомості, що криє в собі сукупність поглядів, почуттів, емоцій, ідей, теорій і компетенцій, а також уявлень і настанов, які характеризують ставлення людини, суспільних груп і суспільства в цілому до чинного чи бажаного права, форми і методів правового регулювання [2, 130].

- Правова поведінка, тобто дії особистості, що відповідають існуючим нормам позитивного і природного права, і не суперечать загальнолюдським цінностям і переконанням.

- Правові емоції, тобто зовнішній і внутрішній прояв сприйняття правової інформації. Яка є інструментом загального збагачення особистості.

- Правові уявлення, тобто погляди особистості на практичні або теоретичні питання правового характеру, принципи і методи правового регулювання і поведінки.

- Правові стереотипи, тобто усталені правові погляди особистості на процеси державотворення, формування правового поля, що сформувались під впливом багатьох чинників, особливо життєвого досвіду, але підлягають корекції.

Все зазначене нами вище дає підстави стверджувати про існування багатофакторності в процесі правової підготовки майбутніх офіцерів.

Коли ми говоримо про необхідність і цінність правової підготовки військовослужбовців, ми маємо справу з дійсністю, яка існує в реальному вигляді та відображена в суспільному житті, а також з наслідками цього впливу на особу, громадянина, фахівця своєї справи. У зв'язку з цим обов'язком викладача (вихователя) є визначення і підбір таких елементів (складових) педагогічного впливу, які б у подальшому дали свої позитивні результати.

Головним завданням проблеми правової підготовки курсантів є формування юридичних знань, умінь, навичок, а також необхідної законослухняної поведінки.

Джерелами в цьому процесі виступає не тільки викладач вищого військового закладу, а й такі зовнішні чинники впливу на особу, як приклад, думка сторонніх, видання, засоби масової інформації тощо. Причому одним із суб'єктів, що має забезпечувати його корекцію, є педагогічний працівник або викладач (вихователь) вищого військового навчального закладу, який має приділяти увагу пізнавальним інтересам і потребам курсантів, мотивації учіння, самостійності і активізації.

Дієвим фактором у визначеній нами проблемі є майстерність викладання, яка повинна супроводжуватися нетрадиційними формами навчання, новизною навчального матеріалу, наочним та комп'ютерним супроводом тощо. Але при цьому надзвичайно важливою є активна участь у навчально-виховному процесі курсантів. Психолог С.Рубінштейн з цього приводу влучно зазначив: „Коли говорять, що людина як індивід не відкриває, а лише засвоює всі здобуті людством знання..., то це, власне, означає лише те, що вона не відкриває їх для людства, а особисто для себе повинна все-таки відкрити або навіть „перевідкрити”. Людина досконало володіє лише тим, що сама здобуває власною працею” [5, 146].

Тому з метою кращого забезпечення, запам'ятовування навчального матеріалу необхідно використовувати міждисциплінарні зв'язки, завдяки яким відбувається ґрунтовніша насиченість правової інформації, а також її повторювання.

Система міждисциплінарних зв'язків у вищому військовому навчальному закладі зі спеціальності юридичної спрямованості може функціонувати як між дисциплінами юридичного, так і гуманітарного, соціального, екологічного, військового характеру. Наприклад, навчальним планом Національної академії Державної прикордонної служби України ім.Б.Хмельницького за напрямом підготовки 0601 „Право” на освітньо-кваліфікаційному рівні „бакалавр” передбачено вивчення курсантами навчальної дисципліни „Міжнародне приватне право” (81 година, з них 16 – лекційних, 12 – семінарських занять, 17 – самостійна робота курсантів, 6 – залік). Робочою навчальною програмою даної дисципліни передбачено 8 тем, а саме: загальні положення

міжнародного приватного права; право власності; зовнішньоекономічна діяльність; зобов'язання із заподіяння шкоди; сімейне право; трудове право; міжнародний цивільний процес.

Тому, зважаючи на змістове наповнення даного предмета, ми можемо застосувати міждисциплінарні зв'язки з:

1. Конституційним правом України (права, свободи, обов'язки людини і громадянина; міжнародне співробітництво; міжнародні організації; місце України в світовому та Європейському просторі; прийняття рішень загальнодержавного та приватного характеру).

2. Трудовим правом України (регулювання трудових відносин за межами держави; відмінність укладання трудового договору на території України і інших держав; працевлаштування іноземців на території нашої держави; пенсійне забезпечення наших громадян, які перебувають на території іншої країни, або проживають там; соціальний захист іноземців та громадян України в інших державах).

3. Сімейним правом України (порядок укладання шлюбу з іноземцем; проблема громадянства подружжя; взаємні права та обов'язки подружжя, якщо один із них є іноземцем; майнові права подружжя та членів їх сімей, якщо шлюб укладено з громадянином іншої держави; порядок усиновлення (удочеріння) дітей – громадян України іноземцями і дітей – іноземців громадянами України).

4. Земельним правом України (правовий режим власності фізичних осіб-іноземців на території України правовий режим власності українських громадян на території інших держав; особливості форми власності на землю інших держав порівняно з Україною).

5. Митним правом України (порядок перевезення вантажу через кордон; автомобільні перевезення; міжнародні морські, залізничні та повітряні перевезення; транзит; права та обов'язки суб'єктів (громадян України та іноземців) при перетині кордону України та іноземного).

6. Цивільне право та цивільний процес правове становище іноземних фізичних, та юридичних осіб в українському цивільному праві та процесі; особливості виконання іноземних судових доручень в Україні; порядок заведення цивільних справ по відношенню до громадян України за кордоном; прийняття рішень іноземними судами по відношенню до українських громадян; нотаріальні дії, що стосуються громадян України в міжнародному сенсі).

7. Кримінальне та адміністративне право України (відповідальність громадян України за невиконання судових рішень іноземних судів; санкції за порушення законодавства інших країн; посягання на життя представника іноземної держави; контрабанда).

Таким чином, для посилення засвоєння навчального матеріалу, предметів правової спрямованості необхідно використовувати міждисциплінарні зв'язки, які допоможуть краще зрозуміти зміст нормативно-правових актів, правових документів, що вплине на сприйняття правових явищ дійсності. Проаналізувавши кожен з предметів навчального плану Національної академії державної прикордонної служби України ім.Б.Хмельницького, ми визначили систему міждисциплінарних зв'язків дисциплін різних циклів, що в сукупності визначаються моделлю, яка може функціонувати з урахуванням багатьох факторів.

Ще надзвичайно важливе місце при правовій підготовці майбутніх офіцерів ми хочемо відвести питанням адаптації змісту навчальних дисциплін до сфери військової служби. Необхідність цього процесу обумовлена подальшим виконанням курсантами своїх професійних обов'язків.

Проаналізувавши зміст (наповненість) дисциплін юридично-правової спрямованості, які викладаються в різних навчальних закладах, ми хочемо звернути увагу на необхідність (в деяких випадках) його переструктурування. На нашу думку, наприклад, трудове право, житлове право, сімейне тощо, які викладаються в юридичних навчальних закладах, педагогічних, військових, повинні мати свою специфіку і відрізнятися за змістом. Наприклад, при вивченні курсантами дисципліни Кримінальне право України, що передбачена навчальною програмою відповідного військового закладу, крім загальних положень, необхідно значну увагу приділяти засвоєнню норм кримінального права, що стосуються злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову і мобільності; злочинів у сфері службової діяльності; злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини); злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Висновки та перспективи подальших розвідок... Таким чином, правова підготовка військовослужбовців є складною за своїм змістом і являє собою багатофакторний процес. При умові взаємодії всіх елементів даного процесу ми зможемо говорити про функціональність правової освіти і виховання, які є головними чинниками формування правосформованої особистості.

Обсяг статті не дозволяє нам більш детально висвітлити думки щодо вирішення тих чи інших проблемних питань правової підготовки курсантів. В подальших публікаціях плануємо розкрити

зміст функціональних моделей правової підготовки військовослужбовців і реалізації міждисциплінарних зв'язків в умовах діяльності вищого військового навчального закладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гегель Г. – В.- Ф. Философия права. – С.247.
2. Правознавство: Навчальний посібник / В.І.Бобир, С.Є.Демський, А.М.Колодій та ін. За ред. В.В.Копейчикова – 2-ге вид., перероб. та доповн. – К.: Юрінком Інтер, 1999.
3. Філософія права: Навчальний посібник / О.О.Бандура, С.А.Бублик, М.Л.Зайнчковський та ін.; За заг. ред. М.В.Костицького, Б.Ф.Чміля. – К.; Юрінком Інтер, 2000.
4. Франк С.Л. Проект декларации прав // Родина. – 1989. – № 6. – С.9.
5. Харламов Н.Ф. Педагогика. – М., 1997. – С.146.

**Аннотация
Ю.М.Кузь**

Правовая подготовка будущих офицеров как многогранный процесс

В статье рассматриваются актуальные вопросы правовой подготовки будущих офицеров. Определены составные данного процесса, их влияние на формирование правосознания будущих офицеров. Также описана роль естественного и позитивного права при преподавании курсов правоведческого характера.

Ключевые слова: подготовка, правовое воспитание, правосознательность, будущие офицеры.

**Summary
Yu.M.Kuz'**

The Law Preparation of the Future Officers as the Multy-Leveled Process

The actual questions of the law preparation of the future officers are regarded in the article. The constituents of this process and their influence on the formation of the law consciousness of the future officers are determined. The role of the natural and positive law when doing the courses of the law character is also described.

Key-words: preparation, law upbringing, law consciousness, future officers.

Дата надходження статті

„15” листопада 2007 р.

УДК 37.037 (045)

І.О.КУЦЬ,
аспірант
(м.Хмельницький)

**ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ТІЛОВИХОВАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ
ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ**

На основі аналізу навчально-методичної літератури та власного досвіду систематизовано та узагальнено вплив народних засобів тіловиховання, як-от: народні рухливі ігри та забави, елементи Бойового Гопака, народні види боротьби, акробатичні вправи на розвиток рухових якостей студентів.

Ключові слова: рівень фізичної підготовленості, народні засоби фізичного виховання, фізичні якості, сила, витривалість, м'язи, ігри, вправи.

Постановка проблеми в загальному вигляді... За останніми даними статистики спостерігається критична ситуація із станом здоров'я та рівнем фізичної підготовленості студентів. До занять фізичною культурою і спортом залучено лише 13% населення України.

В той же час, погіршується матеріально-технічна база навчальних закладів, недосконалість програм з фізичного виховання та одноманітність знижує інтерес студентів до занять фізичними вправами [6].

Одним із можливих та ефективних шляхів вирішення цієї проблеми є використання засобів національного тіловиховання для розвитку фізичних якостей студентів.

Формулювання цілей статті... Мета роботи – систематизувати та узагальнити існуючі народні засоби тіловиховання для використання їх в процесі фізичного виховання. Завдання – систематизувати народні рухливі ігри та забави, елементи Бойового Гопака, народні види боротьби, акробатичні вправи відповідно до їх впливу на розвиток рухових якостей студентів.

Методи дослідження:

- ретроспективний аналіз наукових та літературних джерел;
- узагальнення використаних матеріалів та документів.